

TIRE TE BA HEBERUBA KUA

Ba ñ yē wi u tire te yorua. Gaba nεε, Pəluwa u tu yorua yèn sō ba Timōten gari m̀ te sō, wiru 13:23. Ba ko n tu yoruawa bu sere Yerusalemun sāa yeru kəsuku, wiru 10:11.

Saa ye ba tire te yorua, Heberu be ba Yesu naane doke ba dam kērun bukata m̀. Domi ben gabu ba wāa sika sō. Ma ba wuramō ben yellun yāki yāki sō. Yeniba kpuron sōna ba tire te yorua bu ka Yuu be sōasi ma ben yellun yāki yāki kpuro yi kpa. Yesu Kirisi u yellun wooda kpuro yibia ye u gu. U kua yāku kowo tənwero wi u Yuuban yāku kowo tənwerobu kpuro kere.

Tire te, ta maa sun sōmō ma Yesu u Gusunōn gōradoba kere ka Mōwisi ka Aroni ka Yosue. Meya nō m̄wεε kpa te Yesu u sun kua tē, ya kere ye Gusunō u Mōwisi kua. Domi Yesu u na u ka yellugii te yibia kpa u sun yakia ye kpuron kookoosun di.

Tire ten kpunaa

1. Gusunō u ka tambu gari m̀ saa yellun di, wiru 1:1-3.
2. Yesu u kpuro kere, wiru 1:4n di sere wiru 10:18.
3. Be ba gbia ba Gusunō naane doken seeda, wiru 10:19n di sere wiru 13:19.
4. Domaru ka dam kēru, wiru 13:20-25.

Gusunō u gari gerua

win Biin min di

¹ Gasō Gusunō u ka besen sikadoba gari kua nōn dabinu ka swaa dabinu saa win sōmōbun min di.

² Adama sanam dāakim meni sɔɔ u ka sun gari kua saa win Biin min di. Bii wiya u handunia taka kua, Gusunɔ u maa nùn gɔsa u ka nùn gāanu kpuro nɔmu beria.

³ Win yiiko ya sɔɔsiramɔ win min di. Bii wi, u sãa Gusunɔn tii tiin weenasii, u maa baayere kpuro neni ka win gari damgii. Ye u tɔmbu sãrasia ben toranun di u kpa, u da u sina wɔllɔ Gusunɔ dam kpurogiin nɔm geuɔ.

Gusunɔn Bii

u Gusunɔn gɔradoba kere

⁴ Nge mɛ Gusunɔ u win Bii yĩsiru kã te ta win gɔradobaginu kpãaru kere, nge mɛya maa Bii win tii u Gusunɔn gɔradoba kere.

⁵ Ka gem, Gusunɔ u n̄ win gɔradoban goo sɔɔre u nɛɛ,

“Wuna a sãa nen Bii.

Gisɔra na kua wunen tundo.”

N n̄ maa mɔ win gɔrado goo u ka yã ye u nɛɛ,

“Kon ko win tundo,

u koo maa ko nen bii.”

⁶ Adama saa ye u win Bii yeruma gariɔ handunia sɔɔ u nɛɛ,

“Gusunɔn gɔradoba kpuro bu yiiro bu nùn sã.”

⁷ Wee ye u gerua win gɔradoban sɔ. U nɛɛ,

“Gusunɔ u win gɔradoba kuawa nge woo, ma u win sɔm kowobu kua nge dɔɔ yari.”

⁸ Adama win Biin sɔna u nɛɛ,

“Gusunɔ, ba wunen bandu swĩi sere ka baadommaɔ.

Gema a ka wunen bandu neni.

⁹ A gea kĩ ma a kɔsa tusa.

Yen sɔna Gusunɔ wi u sãa wunen Yinni u nun gɔsa.

U maa nun nuku dobu wẽ

ye u ka nun aye beeregiru wē
te ta wunen kpaasibuginu kpāaru kere.”

10 U maa kpam nεε,

“Yinni, toren di wuna a tem taka kua.

Wunen nōma a maa ka wəllu kua.

11 Ye kpuro ya koo doona adama wunε kaa n wāa.

Ya koo təkəru ko nge yānu.

12 Kaa ye kure nge yaberu.

Ya ko ya n maa kəsīmōwa nge yānu.

Adama wunε, wuna mi, a n təkəru m̀.”

13 Gusunō kun maa win gəradoban goo sōre u nεε,

“A sinō nen nōm geuō

sere n ka nun wunen yiberεba taarea.”

14 N n mēn na, mba wəllun gəradoba ba sāa. Ba

sāawa hundeba be ba Gusunō sāamō. Bera u ra maa
gəri bu da bu be ba koo faaba wa somi.

2

Faaba ye, ya kpā too

1 Yen sō, n weenε su gari yi sa nua nenε sim sim
kpa su ku ka nim doona.

2 Gari yi wəllun gərado ba ka na, yi yin dam sōsi
sere baawure wi u yi sara n kun mε wi u n yi mēm
nōwε, u sεyasiabu wa bi u ka weenε.

3 N n mēn na, amōna sa ko ka kpī su sεyasiabu
suuri, sà n faaba baka yen bweseru atafiiru kua.
Yinnin tii u gbia u faaba yen gari nōsia. Yen biru
be ba yi nua ba sun yi sōwa ba sire ma gema.

4 Saa ye sōra Gusunō u ben seeda dam sosi ka
yīrenu ka maamaaki ka sōm damgii bwese bweseka.
U maa kpam tōmbu Hunde Dεeron kēnu bōnu kua
nge mε u kī.

Wi u tǎmbu kparamǎ

bu ka faaba wa

⁵ Geema, n ñ mǎ wǎllun gǎradobara Gusunǎ u handunia ye ya koo nan dam wě, yèn gari sa mǎ.

⁶ Adama Gusunǎn gari sǎǎ, gǎo u gerua u nεε,
 “Yinni Gusunǎ, mba tǎnu sǎa a n sere ka nùn yaaye.
 Wara ra n tǎnu a n sere ka nùn nǎarimǎ.

⁷ A nùn kua u wunen gǎradoba kǎmiε fiiko.

Ka mε, a nùn yiiko ka bεεε wě nge sunǎ.

⁸ A nùn kua wirugii taka kooru kpuron wǎllǎ.”

Sanam mε Gusunǎ u tǎnu dam wě gǎanu kpuron wǎllǎ, gǎanu sari ni u ñ deri nu nùn wiru kpĩiya. Adama sa ñ gina wa ma gǎa ni kpuro nu nùn wiru kpĩiyε.

⁹ Ka mε sa Yesu wa. Saa fiiko sǎǎ ba nùn kua wi u ñ Gusunǎn gǎradoba tura, kpa u ka gbi tǎmbu kpuron sǎ Gusunǎn durom saabu. Tě, sa nùn waamǎ ka win yiiko ka bεεε nge sunǎ, win gǎǎ wi u gun sǎ.

¹⁰ Ka gem, n weenε Gusunǎ wi u kpuro taka kua ma ya wǎa win sǎ, u Yesu ko tǎn giro nǎni swǎaru sǎǎ, kpa u ka tǎn dabinu ko win bibu be ba koo win yiiko bǎnu ko. Domi Yesu wiya u bu kparamǎ bu ka faaba wa.

¹¹ Yesu wi u tǎmbu sǎrasiamǎ ben toranun di, wi ka be ba sǎre ba kua tundo turon bibu. Yen sǎna sekura kun nùn mǎ u ka bu soku wigibu

¹² sanam mε u nεε,

“Yinni Gusunǎ, kon negibu wunen gari sǎ.

Kon nun siara ka womusu mi ba mεnne.”

¹³ U maa kpam nεε,

“Kon nen naanε doke Gusunǎ sǎǎ.”

Yen biru kpam u nεε,

“Nε wee ka bii be Gusunǎ u man kǎ.”

14 Nge mε bii be, ba wasi mǎ ka yem, Yesu win tii u kua nge be. U kua mε kpa u ka gbi. Win gǎ wi, u Yibirisi kpeerasia ye ya raa gǎn dam neni.

15 Kpa u maa ka bu yakia be ba sǎa nge yobu ben wǎaru kpuro sǎ gǎn berum sǎ.

16 Ka gem, n ñ mǎ win gǎradobara u somiru na, Aburahamun biba u somiru na.

17 Yen sǎna u ñ koo ko u kun ka win wǎnǎbu weenε kpuro sǎ, kpa u ka ko ben yǎku kowo tǎnwero wi u wǎnwǎndu ka naanε mǎ Gusunǎn sǎmburu sǎ, kpa u ka tǎmbun torarun yǎkuru ko.

18 Tǎ, u koo kpǐ u bu somi be ba wǎa kǎkiribu sǎ yǎn sǎ win tii u nǎni swǎaru wa kǎkiribu sǎ.

3

Yesu u Mǎwisi bεεε kere

1 Yen sǎ negibu, bεε be Gusunǎ u soka i ka ko wigibu, i de i n Yesu mεera wi Gusunǎ u gǎrima u ka ko yǎku kowo tǎnwero win seeda sa dimǎ.

2 Wiya u ka Gusunǎ turo yǎra wi u nǎn gǎsa sǎmbu ten saabu nge mε Mǎwisi u kua win sǎmburu sǎ Gusunǎn yenugibu kpuron suunu sǎ.

3 Wi u yenu kua u bεεε mǎ u kere yenu gen tii. Nge meya Yesu u ka bεεε baka nε ye ya Mǎwisigia kere.

4 Geema, yenu baagere ga gen yǎro mǎ, adama Gusunǎwa u sǎa kpuron yǎro.

5 Mǎwisi u kua sǎm kowo naanεgii Gusunǎn yenugibu kpuron suunu sǎ u ka garin seeda di yi Gusunǎ u koo ra gere.

6 Adama Kirisi u sǎa Bii naanεgii wi Gusunǎ u kua win yenu yǎro. Besera sa sǎa win yenugibu sǎ n yǎiyǎbu mǎ sere ka nǎrǎ ka toro sindu ka naanε.

Wēra te Gusunō u wigibu

wēemō

- 7 Yen sōna nge mē Hunde Dεero u gerua,
 “I n Gusunōn nō nōmō gisō,
 8 i ku de bεen gōrusu bōbia
 nge mē bεen baababa ba kua
 dōma te ba Gusunō seesi
 ka sanam mē ba win laakari mēera gbaburu sō.
 9 Miya ba man wēera ka laakari mēeribu.
 Ba maa wa ye na kua sere wōō weeru.
 10 Yen sōna na ka tōn be mōru kua.
 Ma na nεε, baadommawa ba toramō ben bwisikunu
 sōō.
 Ba ñ nεn swεε tuba.
 11 Na mōru kua ma na bōrua na nεε,
 ba ñ sisi bu ka man wēra mi na wēre.”
 12 Yen sō negibu, i tii laakari koowo, i ku de bεen
 goo u n gōru kōsu mō ge ga ñ naane doke, ge ga koo
 nūn biru wurasia Gusunō, Yinni wason min di.
 13 Adama i n dam kēenamō baadomma saa yè sō
 ba mō gisō, kpa bεen goo u ku de toraru tu win nōni
 wōke tu win gōru bōbiasia.
 14 Geema, sa kua be ba gbinne ka Kirisi sà n toro
 sindu mō sere ka nōrō te sa mō toren di.
 15 Nge mē Gusunōn gari gerumō,
 “I n Gusunōn nō nōmō gisō,
 i ku de bεen gōrusu bōbia
 nge mē bεen baababa ba kua
 dōma te ba nūn seesi.”
 16 Berà be ba Gusunōn nō nua ma ba nūn seesi.
 Beya be Mōwisi u kpara kpuro saa Egibitin di.
 17 Berà Gusunō u ka mōru mō sere wōō weeru. Beya
 be ba tora ma ba gbisuka gbaburu sō.

¹⁸ Sanam me Gusunə u bōrua u neε, “ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre,” berà u ka yā ma n̄ kun mə be ba n̄ n̄n̄ mem̄ n̄əwε.

¹⁹ Nge meya sa wa ma ba n̄ kpīa ba due wēra yee te s̄ə yèn s̄ə ba n̄ naanε doke.

4

¹ Gusunə u sun n̄ə mwεeru kua u neε, sa ko kpī su du mi sa ko wēra ka wi sannu. N n̄ men̄ na, su laakari ko, kpa beεn̄ goo u ku raa deemε u wēra yee te bia.

² Domi ba sun Labaari gea waasu kua nge me ba bu kua be ba gasə wāa gbaburu s̄ə. Ba gari yi nua, adama yi n̄ bu arufaanī gaa kue domi sanam me ba yi nua, ba n̄ yi naanε doke.

³ Beεε be sa naanε doke, sa ko du wēra yee te s̄ə tèn s̄ə Gusunə u neε,

“Na m̄aru kua ma na bōrua na neε, ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre.”

U gari yi gerua baa me win s̄əmbura kpa saa m̄in̄ di u handunia taka kua.

⁴ Ka geema, gam gum Gusunən̄ gari s̄ə ba s̄ə n̄əba yirusen̄ gari gerua ba neε, “Gusunə u win s̄əmburu kpuro deri u wēra s̄ə n̄əba yiruse.”

⁵ Ma Gusunə u kpaam̄ gari tee yi gerua u neε, “Ba n̄ sisi bu ka man wēra mi na wēre.”

⁶ Be ba gbia ba Labaari gea ye nua ba n̄ due wēra yee te s̄ə yèn s̄ə ba n̄ mem̄ nua. N n̄ men̄ na, ayera wāa gina gabu bu ka du te s̄ə.

⁷ Yen s̄əna Gusunə u kpaam̄ t̄orū yii te u soka gisə. W̄ə dabun̄ biru u ten̄ gari gerua saa Dafidin̄ min̄ di, nge me sa wa kə. U neε,

“I n̄ Gusunən̄ n̄ə n̄əmə gisə, i ku de beεn̄ ḡrusu b̄əbia.”

⁸ Geema, Yosue ù n daa tòn be kpara u ka dua wěra yee te sɔɔ, Gusunɔ u ñ daa maa tōru garun gari mɔ.

⁹ N n mɛn na, wěra te ta ka Gusunɔn sɔɔ nɔɔba yirusegiru weenɛ, ta wāa Gusunɔn tɔmbun sɔ.

¹⁰ Domi wi u dua Gusunɔn wěra yerɔ u win sɔmburu deriwa nge mɛ Gusunɔ u wigiru deri.

¹¹ N n mɛn na, su hania ko su ka du wěra yee te sɔɔ, kpa goo u ku ko mɛm nɔɔ sarirugii nge tòn be, kpa u kam ko.

¹² Domi Gusunɔn gari yi wasi yi maa dam mɔ. Yi nɔɔ do n kere takobi ye ba dɛɛra biru ka wuswaa. Yi dam mɔ yi ka tɔnun gōru ka win hunde sɔku ka maa win gbinnu sere yu kpɛɛru girari. Yi tɔnun gōrun kīru ka gen bwisikunu sirimɔ.

¹³ Gāanu sari ni nu Gusunɔ berue win taka koorɔ sɔɔ. Kpuro ya wukiarewa ya yii win wuswaaɔ. Wiya bɛsɛ kpuro sa ko maa bɛsɛn wāaru tusia.

Yesu,

yāku kowo tɔnwero boko

¹⁴ Ka geema sa yāku kowo tɔnwero boko mɔ wi u tura sere Gusunɔn mi, wiya Yesu Gusunɔn Bii. N n mɛn na, su yōra dim dim bɛsɛn seeda ye sa di sɔɔ.

¹⁵ Domi sa yāku kowo tɔnwero mɔ wi u koo kpī u ka sun duura bɛsɛn dam sariru sɔɔ yèn sɔ ba nùn kɔkura gāanu kpuro sɔɔ nge bɛsɛ, adama u ñ durum koore.

¹⁶ N n mɛn na, su Gusunɔ duromgiin sina turaru susi ka toro sindu kpa su ka wɔnwɔndu wa ka durom mɛ mu koo sun somi saa ye sa mɛn bukata mɔ.

5

¹ Yāku kowo tɔnwero baawure wi ba gɔsa tɔmbun suunu sɔɔn di, ba nùn yiiwa u ka Gusunɔ sã ben sɔ. U ra Gusunɔ ben kēnu wē kpa u yākunu ko ben toranun sɔ.

² U koo kpī u suuru ko ka yēru sarirugibu ka be ba swaa sare yèn sɔ win tii u dam biare.

³ Yen sɔna maa, u n̄ koo ko u kun yākunu kue win tiin toranun sɔ nge m̄e u m̄ tɔmbuginun sɔ.

⁴ Goo kun kpē u tii yāku kowo tɔnwerorun b̄ēēēē wē. Gusunɔwa u ra tɔnu gɔsi u wē nge m̄e u Aroni kua.

⁵ Nge m̄eya Kirisi kun tii yāku kowo tɔnwerorun yiiko wē. Gusunɔwa u nùn ye wē wi u n̄ēē,

“Wuna n̄en Bii.

Gisɔra na kua wun̄en tundo.”

⁶ Gam gum maa u kpam gerua u n̄ēē,

“Wuna kaa ko yāku kowo ka baadommaɔ nge M̄ēk̄isid̄eki.”

⁷ Yesun handunian wāaru sɔɔ u Gusunɔ kana wi u koo kpī u nùn wɔra gɔɔn nɔman di. U maa nùn suuru kana ka wuri beke ka yīresu. Ma Gusunɔ u nùn swaa daki win wii kpīibun sɔ.

⁸ Baa m̄e u sãa Gusunɔn Bii, u m̄em n̄ɔɔbu gia n̄oni swāa te u wan sɔ.

⁹ Ye u yiba u kpa, u ka faaba na ye ya ku ra kpe, be kpuron sɔ be ba nùn m̄em n̄ɔɔwa.

¹⁰ Ma Gusunɔ u nùn kua yāku kowo tɔnwero nge M̄ēk̄isid̄eki.

Naan̄e doke deribun kirɔ

¹¹ Gãa dabinu wāa ni sa ko kpī su gere gari yin sɔ, adama ya s̄ē n̄ ka b̄ēē yi tubusia domi i kua be gari ku ra yeeri fuuku.

¹² Saa ya tura i ka ko keu koosiobu. Ka me, i gina goon bukata mɔ wi u koo beε Gusunɔn garin torubu sɔɔsi. Beε be n weenε i n dīa dɔki dimɔ, i kpam bɔm bukata mɔ.

¹³ Wi u bɔm nɔrumɔ kpuro biiwa, u n Gusunɔn gari geen dɔɔnε mɔ.

¹⁴ Adama dīa dɔki sãawa guro gurobun dīanu be ba gea ka kɔsan wunanabu gia yɛn sɔ ba yen dɔɔnε mɔ.

6

¹ N n mɛn na, su Kirisin garin torubu deri kpa su da wuswaaɔ su ka ko tɔn yebunu. Su ku maa gari yin kpεεkpεεku sura, gera gɔru gɔsiabu kookoo kamgisun di ka naanε dokebu Gusunɔ sɔɔ,

² ka wasi dεerasiabun woronu ka nɔman sɔndibu yãkurun wɔllɔ ka gɔribun seebun gari ka sian siribu.

³ Wuswaa daa biya sa ko hania ko Gusunɔ ù n wura.

⁴ N n ben sɔn na, be ba raa yam wa Gusunɔn gari sɔɔ, ma ba win kɛnu denda, ma ba bɔnu wa Hunde Dεero sɔɔ,

⁵ ma ba wa ma Gusunɔn gari wã, ma ba sian wãarun dam gia,

⁶ yen biru bà n biru kisi ba naanε dokebu deri mam mam, n n maa koorɔ bu bu gɔru gɔsiasia. Domi ba kpam Gusunɔn Bii kparemɔwa ben tii dãa bunanarɔ ma ba nùn sekuru dokemɔ batuma sɔɔ.

⁷ Sanam me tem mu guri nim nɔrumɔ kiri kiri ma mu dīanu kpiisiamɔ ni nu koo mɛn yɛrobu arufaani kua, Gusunɔ u ra mu domaru kuenta.

⁸ Adama mù n sãki ka awĩ kpiimɔ mu n garu koorɔ. N n sosi Gusunɔ u koo mu bɔrusi, amen biru kpa mu dɔɔ mwaara.

9 Adama kīnasibu, baa sà n gari yin bweseru gerumə, sa bεε naanε sãa sa yīiyə ma i ko n wãa faaban swaa sɔɔ.

10 Gusunə u sãawa gemgii, u n̄ bεεn sɔmburu duarimə ka kīi te i sɔɔsi win yīsirun sɔ, sanam mε i wigibu nɔɔri nge mε i bu nɔɔrimə t̄.

11 Ka mε, sa kī bεεn baawure u n hania ye mɔ sere ka nɔɔrə, kpa ye i yīiyə yu ka koorə mam mam.

12 Sa n̄ kī i ko nge be ba tɛmanabu kpana, adama i bu saario be ba naanε doke ma ba tɛmana ba ka tubi dimə ye Gusunə u bu nɔɔ mwεεru kua.

Gusunən nɔɔ mwεε

te ta n̄ sika mɔ

13 Sanam mε Gusunə u Aburahamu nɔɔ mwεεru kua, ka yen b̄ɔri sanna. U b̄ɔrua ka win tiin yīsiru yèn sɔ goo sari wi u maa n̄n̄n̄ kere win yīsiru u koo ka b̄ɔre.

14 U nεε, kon nun domaru kua ka gem, kon de wunεn bweseru tu dabia.

15 Nge mεya Aburahamu u tɛmana, ma u wa yèn nɔɔ mwεεru Gusunə u n̄n̄n̄ kua.

16 Tɔmbu b̄a n̄ b̄ɔrumə ba ra b̄ɔrewa ka wi u bu keren yīsiru, kpa b̄ɔri yi, yi ben gari sire kpa yi sikirinɔsu kpuro kpeesia.

17 Nge mεya Gusunə u kīa u be ba koo k̄εru mwa te u bu nɔɔ mwεεru kua sɔɔsi kpasasa ma win gari kun̄ kɔbiarə. Yen s̄na u nɔɔ mwεεru kua u sire ka b̄ɔri.

18 N n̄ m̄n̄n̄ na, gari yiru wãa yi yi n̄ k̄ɔsirə, yì sɔɔ Gusunə kun̄ kp̄ε u weesu ko. Yiya yi sun dam k̄aa gem gem bεεε be sa kuku yeru kasu, kpa su ka wa su mwa ye sa yīiyə ba sun yīiye.

19 Yīiyə bi, bu bεεn ḡɔru n̄eni sim sim nge goo nimkuun marutia gu ku ka k̄ɔra. Bu dam mɔ, bu n̄

sika mɔ, ma bu dua sere Gusunɔn wãa yerun suunu sɔɔ.

²⁰ Miya Yesu u gbia u dua besen sɔ u kua yãku kowo tɔnwero ka baadommaɔ nge Mɛɛkisiɔeki.

7

Mɛɛkisiɔeki u sãa sunɔ

ka maa yãku kowo

¹ Mɛɛkisiɔeki wi, u sãawa Salemun sunɔ ka Wɔrukoon yãku kowo. Ye Aburhamu u sinambu tabu diima u wee, yera Mɛɛkisiɔeki nùn sennɔ da u nùn domaru kua.

² Aburhamu u ye u waama bɔnu kua ma u wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u nùn wɛ. Gbiikaa win yisirun tubusiana sunɔ gemgii. Yen biru u sãa Salemun sunɔ, yen tubusiana alafian sunɔ.

³ Goo kun win tundo ka win mero ka win sikado goo yɛ. Ba ñ win marubu ka win gɔɔn gari koore. U ka Gusunɔn Bii weene, u sãawa yãku kowo ka baadommaɔ.

⁴ I mɛɛrio nge mɛ durɔ win kpãara ne. Domi Aburhamu besen sikado boko u gãa gee ni u tabu diima u ka wee bɔnu kua, ma u wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u nùn wɛ.

⁵ Wooda ya Lefin bibu be ba sãa yãku kowobu yiire bu de Isireliba bu ben mɔru kpuro bɔnu ko, kpa bu wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua bu bu wɛ. Be ba bu bɔnu ye wɛɛmɔ ba sãa ben dusibu, ben tii maa Aburhamun biba.

⁶ Adama Mɛɛkisiɔeki u ñ yara Lefin bweserun di. Ka mɛ, Aburhamu u nùn bɔnu ye wɛ. Yen biru Mɛɛkisiɔeki u nùn domaru kua, wi, wi Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛ ni kua.

⁷ Sika gaa sari, wi u bo wiya u ra yākabu domaru kue.

⁸ Lefin bibu, be ba wākuru baateren wəllə tia tia mwaamə ba sãa be ba ra gbi, adama Mɛɛkisiɔɔki, wi, u sãa wi u n̄ gbimə nge mɛ Gusunən gari gerua.

⁹ Tɛ, su gere ma sanam mɛ Aburhamu u n̄n bənu ye wɛ, Lefi w̄n biba bənu mwaamə u maa bənu ye wɛ win tii saa Aburhamun min di.

¹⁰ Domi baa mɛ ba n̄ gina n̄n mara sanam mɛ, u wãa win baaban wasi sɔɔ ye u ka Mɛɛkisiɔɔki yinna.

¹¹ Wooda ye Gusunə u Isireliba wɛ yera yāku kowo Lefigiba ka sɔmburu m̄. Tɛ, yāku kowo be, b̄a n sɔmburu kua te ta yiba, n n̄ tilasi yāku kowo tuko goo u kpam na wi u sãa nge Mɛɛkisiɔɔki wi u n̄ sãa Aronin bweseru.

¹² Domi b̄a n yāku kowobun bweseru kasa tilasi bu maa wooda kasi.

¹³ Geema bɛsɛn Yinni wi gari yi, yi ka yā, u sãawa bweseru garugii tèn tamba kun yāku kobun sɔmburu koore.

¹⁴ Domi sa yɛ ma ba n̄n marawa Yudan bweseru sɔɔ. M̄wisi kun maa bwese ten gari gerua yāku kowobun gari sɔɔ.

Yāku kowo goo

wi u sãa nge Mɛɛkisiɔɔki

¹⁵ Gari gɛɛ wee yi yi ye kpuro bururasiamə. Yāku kowo tuko goo yara wi u sãa nge Mɛɛkisiɔɔki.

¹⁶ Ba n̄ n̄n kue yāku kowo marumarurun di ma n kun m̄ ka wãaru te ta ku ra kpen dam.

¹⁷ Ka geema, Gusunən gari gerua win s̄o yi nɛɛ, “Wuna kaa ko yāku kowo ka baadommao nge Mɛɛkisiɔɔki.”

18 Nge meya ba ka wooda gura go yèn sã ya ñ dam mɔ ya ñ maa arufaani mɔ.

19 Geema, Mɔwisin wooda ya ñ gãanu ganu yibie. Adama tẽ, sa swaa gea mɔ yèn min di sa ko Gusunɔ susi.

20 Yen biru Gusunɔ u bõrua. Beɔnɔ ba kua yãku kowobu n ñ ka bõri.

21 Adama wi u Yesu kua yãku kowo u ye kuawa ka bõri u nɛɛ,
“Yinni Gusunɔ u bõrua.

U ñ maa win gari seeyamɔ.

U nɛɛ, kaa ko yãku kowo ka baadommaɔ.”

22 Yen sõna Yesu ka sun nɔɔ mwɛɛru naawa te ta buram bo.

23 Mi Yesun gari ka yãku kowo ben gari yi kpam wunana wee. Yãku kowo be, ba dabia yèn sã gɔɔ ku ra wure ba n wãa sɔmbu te sɔɔ ka baadomma,

24 adama Yesu u ko n wãawa ka baadommaɔ. Ba ñ maa win yãku kowo sɔmburu suamɔ bu goo wẽ.

25 Yen sõna u koo kpĩ u bu faaba ko tẽn di ka baadommaɔ be ba Gusunɔ susimɔ win min di, domi u wãawa u ka Gusunɔ suuru kana ben sã.

26 N n mɛn na, Yesu sãawa yãku kowo tɔnwero wìn bukata sa mɔ. U Gusunɔ wẽre, u deere, u ñ durum koore. Wi ka durumgibu ba wunanɛ. Ba nùn sua ba ka da sere wɔllɔ.

27 U ñ sãa nge yãku kowo tɔnwero beɔnɔ. U ñ baadomman yãku kobun bukata mɔ, gbiikaa win tiin toranun sã ka sere gabuginu. U yãku teeru kua te ta tura sere ka baadommaɔ sanam mɛ u ka win tii abɔru kua.

28 Mɔwisin wooda ya dam sarirugibu kua yãku kowo tɔnwerobu. Adama Gusunɔn gari yi u kua

ka bõri, yi yi na woodan biru, yi Bii wi u yiba ka baadommaṁ kua yāku kowo tɔnwero.

8

Yesu

bɛsɛn yāku kowo tɔnwero

¹ Tē gari yin wiru wee. Bɛsɛ sa yāku kowo tɔnwero win bweseru mṁ wi u sō wǎllṁ Gusunṁ dam kpurogiin sina turarun nɔm geuṁ.

² U yāku kowo tɔnwerorun sɔmburu mṁ aye dɛɛraru sṁ te ta sāa Gusunṁn wāa yerun tii tii, te Yinni u kua, n n mṁ tɔnu.

³ Ba ra yāku kowo tɔnwero gɔsiwa u ka Gusunṁ kēnu wē kpa u yākunu ko. N n mɛn na, bɛsɛn yāku kowo tɔnweron tii u ko n gāanu mṁwa ni u koo ka yākuru ko.

⁴ U n wāa handunia sṁ, u n ko n mam sāa yāku kowo domi yāku kowoba wāa be ba ra yākuru ko nge mɛ Mṁwisin wooda ya yiiremṁ.

⁵ Yāku kowo ben sɔmburu ta sāa te ta wāa wǎllṁn weenasiru tɔna ka ten yaayaasu, nge mɛ Gusunṁ u Mṁwisi sṁṁwa sanam mɛ u kī u kuu bekurugiru ko, u nɛɛ, “A de a kuu te ko ta n sāa nge te na nun sṁṁsi guuru wǎllṁ.”

⁶ Adama tē ba Yesu sɔmburu nɔmu sɔndia te ta begiru bɛɛɛ kere, domi u sāa arukawani ye ya bɛɛɛ bon swaa sɔmṁ. Ba arukawani ye bɔkuawa ka nṁ mṁwɛɛ ni nu bɛɛɛ bo.

⁷ Arukawani gbiikaa yà kun serere mṁ, n n maa koorṁ gaa yu ye kɔsire ko.

⁸ Adama Gusunṁ u win tɔmbu gerusimṁ ye u nɛɛ, “Yinni Gusunṁ u nɛɛ, tṁnu ganu sisi

nì sɔɔ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpaa bɔke.

⁹ Adama ya ñ ko n sãa yèn bweseru na raa ka ben baababa bɔkua

dɔma te na bu nɔmu nɛnua na yara Egibitin tem di.

Ba ñ ka nɛn arukawani ye yõre ye na ka bu bɔkua.

Yen sɔna na bu atafiiru kua.

Yeya Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁰ U kpam nɛɛ, arukawani kpaa ye wee,

ye kon ka Isireliba bɔke amɛn biru.

Kon nɛn wooda doke ben bwisikunu sɔɔ.

Kon ye yorusi ben gõrusɔ.

Kon ko ben Yinni kpa bu ko nɛn tɔmbu.

¹¹ Goo sari be sɔɔ wi u koo win wuugii ñ kun mɛ win temgii keu sɔɔsi u nɛɛ,

u Yinni Gusunɔ gio.

Domi be kpurowa ba ko n man yɛ

saa bii piimunun di sere ka bukurobɔ.

¹² Kon bu ben toranu suuru kua.

Na ñ maa ben toranu yaayamɔ.”

¹³ Sanam mɛ Gusunɔ u arukawani kpaan gari mɔ,

ya geruawa u gbiikaa kua gura. Ye ya maa sãa gura

ya tɔkɔ mɔ ya doonɔ.

9

Sãa temkiru ka wɔrukiru

¹ Arukawani gbiikaa ya sãarun wooda mɔ ka maa sãa yeru handunia sɔɔ.

² Ba kuu bekurugiru gira. Ten adɛrɔwa ba soka dii dɛɛraru. Miya fitila ga wãa ka tabulu ka Yinni Gusunɔn pɛɛ.

³ Ta maa dii sɔɔ mɔ ge ba kua ka beku kareru. Geya ba soka dii te ta dɛɛre gem gem.

4 Miya kpakorora wāa te ba wura pote tèn wǎllò ba ra turare dǎo doke. Miya maa woodan kpakorora wāa te ba maa wura pote. Kpakoro te sǎo, weke wuragira wāa, mi ba manna doke ka Aronin dɛka ye ya kpara ka kpee bɛsi mi ba woodan gari yorusi.

5 Kpakoro ten wǎllowa wǎllun kǎsobun weenasiba wāa be ba Gusunǎn yiikon girima sǎosimǎ. Ben kasa ya dɛriare ya wukiri mi ba ra yǎku yɛm yɛke toranun sǎ. Adama sa ñ kpɛ su gāa ni kpuron gari saari tɛ.

6 Tɛ, bà n ye kpuro yi yi nge mɛ, yera yǎku kowobu ba ra du adɛrǎ ge sǎo bu ben sǎarun sǎmburu ko.

7 Adama yǎku kowo tǎnwero wi turowa u ra du dii sǎo ge sǎo, wǎo ka wǎo nǎn teeru ka yǎku yɛm mɛ u ra Gusunǎ tusie win tiin toranun sǎ ka maa tǎmbuginu ni ba kua yɛru sariru sǎo.

8 Nge mɛya Hunde Dɛero u sǎosimǎ ma swaa ye ya dǎo dii te ta dɛere gem gem sǎo ya ñ gina kɛniare saa yɛ sǎo adɛrǎ ge, ga wāa,

9 domi ga sǎawa saa yen weenasia. Ya gerumǎ ma kɛnu ka yǎku ni ba Gusunǎ kuammɛ, nu ñ kpɛ nu tǎnu wi u sǎa te mǎn gǎru dɛerasia mam mam.

10 Domi ya sǎawa wasi tǎnan wooda ye ya ka dim ka nǎrubu ka wasin dɛerasiabun woronu yǎ. Ba wooda ye yi sere kpaa yu ka na.

11 Adama Kirisi nawa u n ka sǎa gāa gee ni nu wāa tɛn yǎku kowo tǎnwero. U dua kuru garun min di te ta kpǎaru bo ma ta buram bo. N ñ mǎ tǎmbu ba tu kua. Ta ñ wāa handunia ye sǎo.

12 Ye Kirisi u dua nǎn teeru ten dii te ta dɛere gem gem sǎo ya tura sere ka baadommǎ. U ñ due ka

bonu ka naa binun yem. Win tii tiin yema u ka dua, ma u sun yakia sere ka baadommao.

¹³ Ba ra bonu ka naa kinenun yem ka naa ye ba dɔɔ menin torom yɛke tɔmbu sɔɔ be ba n̄ dɛere bu ka dɛera woodan nɔni sɔɔ.

¹⁴ N n men na, amɔna Kirisin yem arufaani ko n ne. Domi Gusunɔn Hunde wi u ku ra kpen saabuwa u tii Gusunɔ wɛ nge yaku te ta n̄ bau mɔ. Win yema mu koo bɛɛn gɔru dɛerasia saa sɔm kamginun di kpa su ka kpɪ su Gusunɔ, Yinni waso sã.

¹⁵ Yen sɔna Kirisi u sãa nɔɔ mwɛɛ kpaarun swaa sɔmɔ. Win min diya be Gusunɔ u soka ba gãa ni nu ku ra kpe tubi dimɔ ni Gusunɔ u bu nɔɔ mwɛɛru kua. Ba koo kpɪ mɛ, yɛn sɔ gɔɔn gari dua sɔɔ, wi u tɔmbu yakiamɔ ben toranun di ni ba kua nɔɔ mwɛɛ gururun saa sɔɔ.

¹⁶ Domi nɔɔ mwɛɛ ten bweseru tu ka koorã tilasi wi u tu kua u gbi.

¹⁷ Geema, nɔɔ mwɛɛ ten bweseru ta n̄ arufaani mɔ ma n kun mɔ wi u tu kua u gu. Ta n̄ dam gam mɔ saa ye yɛro u wasi.

¹⁸ Yen sɔna nɔɔ mwɛɛ gbiikiru ta n̄ yibiare sanam mɛ ba n̄ yem yɛke.

¹⁹ Gbiikaa Mɔwisi u tɔmbu kpuro wooda baayere nɔɔsia nge mɛ Gusunɔ u yi. Yen biru u naa binu ka bonun yem sua ka nim, u yãa san swãasu ka isɔpun kikisu kpɛɛ, ma u woodan tireru ka tɔmbu kpuro yem mɛ yɛke.

²⁰ Ma u nɛɛ, yeniwa yem mɛ mu woodan gari sire ye Gusunɔ u wɛ bɛɛn sɔ.

²¹ Mɔwisi u maa kuu bekuruɔii te ka gãanu kpuro ni ba ra ka sãaru ko yem yɛke.

²² Woodan komaru sɔɔ yema mu ra gāa dabinu dɛɛrasie. Toranu kun maa suuru waarɔ ma n kun mɔ ba yem yɛka.

Kirisin yākura

durum wɔkamo

²³ N weenɛ bu wɔllun gāanun weenasii ni dɛɛrasia nge mɛ. Adama wɔllun gāanun tii nu yākunun bukata mɔ ni nu bɛɛɛ kere.

²⁴ Domi Kirisi u n̄ due dii dɛɛraru sɔɔ te tɔnu kua, te ta s̄aa Gusunɔn w̄aa yerun weenasiru. U duawa sere wɔllun tii tii sɔɔ u n ka yɔ̄ t̄ɛ Gusunɔn wuswaaɔ bɛsɛn s̄ɔ.

²⁵ Yuuban yāku kowo tɔnwero u ra du w̄ɔɔ ka w̄ɔɔ dii te ta dɛɛre gem gem sɔɔ ka yem mɛ mu n̄ s̄aa win tiigim. Adama Kirisi u n̄ due u ka tii ab̄ɔru ko n̄n dabiru.

²⁶ U n̄ kua mɛ, u koo raa n̄ni s̄ɔɔra n̄n dabinu saa toren di. Adama u dua t̄ɛ n̄n teeru sanam d̄āakim m̄eni sɔɔ u ka toraru wuna sanam mɛ u ka tii w̄ɛ nge ab̄ɔru.

²⁷ Nge mɛ Gusunɔ u baawure bure u gbi n̄n teeru u sere n̄n siri,

²⁸ nge m̄eya Kirisi u tii w̄ɛ n̄n teeru nge ab̄ɔru u ka tɔn dabinun toranu s̄ɔbe. U koo maa kurama n̄n m̄ɛɛruse, n̄ n̄ mɔ u ka toranu s̄ɔbe, adama u ka bu faaba kowa be ba n̄n mara.

10

¹ Yuuban wooda ya n̄ gāa gee ni nu w̄aa t̄ɛn gari tubusie s̄aa s̄aa, ya s̄awa nin yaayaasu. Yen s̄ɔna ya n̄ kp̄ɛ yu ka yāku tee ni ba ra ko w̄ɔɔ ka w̄ɔɔ t̄ambu dɛɛrasia mam mam be ba Gusunɔ susimɔ ka ni.

² Tɔn be ba Gusunɔ s̄aamɔ nge m̄en bweseru, b̄a n̄ daa dɛɛra mam mam ben toranun di, ben ḡɔru ga n̄

koo raa maa bu taare wē, yākuunu kun ko n daa maa wāa.

³ Adama yāku ni, nu sāawa ni nu koo tambu ben toranu yaayasia wōō ka wōō.

⁴ Domi naa kinenu ka bonun yem mu ñ kpē mu toranu wuna.

⁵ Yen sōna, sanam me Kirisi u kī u na handunia sōō, u Gusunō sōōwa u nēē,

“A ñ yākuru kī ñ kun me kēru.

Yen sōna a man wasi kua.

⁶ A ñ nuku dobu mō yāku dōō mwaararuginu ñ kun me

torarun yākunun sō.

⁷ Ma na nēē, nē wee Gusunō,

na sisi n ka wunen kīru ko

nge me ba nen gari yorua woodan tireru sōō.”

⁸ Gbiikaa u gerua u nēē, “A ñ yākuru kī ñ kun me kēru, ñ kun me yāku dōō mwaararugiru, ñ kun me torarun yākuru. A ñ maa nuku dobu mō ni sōō.” Ka me, ba ni mō nge me wooda ya yiire.

⁹ Yen biru u nēē, “Nē wee na sisi n ka wunen kīru ko.” Nge meya u ka sāa gururu kpeerasia ma u kpaaru kōsire kua.

¹⁰ Yesu Kirisi u Gusunōn kī te kua, yen sōna sa dēera bēsen toranun di ka abō te u kua ka win wasi nōn teeru.

¹¹ Tōru baatere yāku kowo baawure ra n yōwa u ka win sōmburu ko. Yāku tee niya u ra n mō baa me nu ñ kpē nu toranu wuna.

¹² Adama yāku teera Kirisi u kua toranun sō te ta tura sere ka baadommaō. Yen biru u da u sina Gusunōn nōm geuō,

¹³ u n ka mara sere Gusunō u ka win yiberēba sura bu ko win naa sōnditiru.

14 Domi ka abo teera u bu deerasia mam mam sere ka baadommao be Gusuno u kua wigibu.

15 Hunde Deero u maa sun ye soomoo. Gbiikaa u nee,

16 “Yinni Gusuno u nee,
arukawani kpaayee wee
ye kon ka bu bake amen biru.

Kon nen wooda doke ben bwisikunu soo.

Kon ye yorusi ben goruso.”

17 Ma u kpam nee, “Na n maa ben toranu ka ben wooda sarabu yaayama.”

18 Te ba n goon toranu wuna, n n maa tilasi bu yakuru garu ko ten so.

Su Gusuno susi

19 Yen sona negibu sa toro sindu mo su ka du dii te ta deere gem gem soo Yesun yem saabu.

20 U sun swaa kpaayee yaba ye ya wasi saa karerun min di te ta saa win wasi.

21 Sa maa yaku kowo tonwero mo wi ba swii Gusunan tambun so.

22 N n men na, i de su Gusuno susi ka murafiti sariru ka naane doke bi bu toro sindu mo ka goru deero ge ga n taare mo ka wasi yi ba deerasia ka nim deeram.

23 Su de sa n yiyo bini neni dim dim bin seeda sa dimo, domi Gusuno wi u nao mweeru kua u saa naanegii.

24 Su laakari kuana kpa su dam keena, sa n ka kiru soosimo kpa sa n som geenu mo.

25 Su ku mennosu sina nge me n saa gabun doone. Adama su dam keena n kere, yen so i waamo ma Yinnin toru ta turuku kooma.

26 Domi sà n yē ma torara sa ka mō sanam me sa gem gia kō, yākuru garu maa sari te ta koo bēsen toranu wuna.

27 N tiewa sa n siribu mara ka dōo boko wi u koo Gusunōn yiberēba kam koosia.

28 Baawure wi u Mōwisin wooda sara ba ra nūn gowa ka wōnwāndu sariru, tōnu yiru n̄ kun me ita bā n seeda di ma u taare mō.

29 N n mēn na, amōna n ko n sāa siribun sanam ka wi u Hunde duromgii wōnwa ma u Gusunōn Bii gema ma u win yem kam mēera me Gusunō u ka win nōo mwēerun gari sire ma u ka yēro dēerasia. I n yē ma yēro win sēeyasiabu koo kpēa.

30 Domi bese sa yēro yē wi u gerua u nēe, “Nena kon mōru kōsia, nena kon dibu kōsia.” U maa kparam nēe, “Yinni Gusunō u koo win tōmbu siria.”

31 Gari kōsiya Gusunō Yinni waso ù n tōnu nōma doke.

32 I yaayo nge me i gasō kua. Sanam me i Gusunōn yam bururam wa i kpa, i nōni sōōra gem gem adama i yōra sim sim taa bi sōo.

33 Gasō ba bēe wōmmō ma ba bēe nōni sōōmō batuma sōo, gasō maa i gabu dam kēmō be ba wahala yen bweseru waamō.

34 Geema, i ka pirisōmba nōni swāaru bōnu kua. Ye ba maa bēe bēen dukia wōrari, i wura ka nuku dobu, domi i yē ma i dukia mō ye ya bēere bo ye ya ko n wāa ka baadommaō.

35 N n mēn na, i ku wōrugōru kpana, domi ten are kpā.

36 Ka gem, i n̄ ko ko i kun tēmanē i ka Gusunōn kīru ko kpa i wa i mwa yēn nōo mwēeru u bēe kua.

37 Geema, nge me Gusunōn gari gerumō,
“N tiewa fiiko, kēeriki tōna.

Wi u koo na u ka tunuma, u ñ tɛɛmɔ.

³⁸ Ma wi u sãa gemgii nɛn nɔni sɔɔ,
u ko n wãa naanɛ dokebun saabu.

Adama ù n biru wurɔ,

nɛn gɔru ga ñ maa ka nùn doramɔ.”

³⁹ Sa ñ wãa be ba biru wurɔ bu ka kam kon wuurɔ,
sa wãawa be ba naanɛ doke bu ka ben hunden faaba
wan wuurɔ.

11

Naanɛ dokebu

¹ Wi u naanɛ doke u yɛ kam kam ma ye u yĩiyɔ u
koo ye wa. U maa yɛ ma ye ya ñ waarɔ ka nɔni ya
wãawa ka gem.

² Naanɛ doke bin bwesera yeruku tɔmba mɔ. Yen
sɔna ba bu seeda gea diiya.

³ Ka naanɛ dokeba sa tuba ma Gusunɔn gariya
handunia ya ka taka koorɔ. Nge mɛya ba ye sa
waamɔ kua ye sa kun waamɔn di.

⁴ Ka naanɛ dokeba Abeli u Gusunɔ yākuru kua
te ta Kaenigiru bɛɛɛ kere. Win naanɛ dokebun
saabuwa ba nùn soka gemgii domi Gusunɔn tii u
win kɛnu mwa. Ka naanɛ dokeba Abeli u maa gari
mò ka tɛ baa mɛ u gu.

⁵ Naanɛ dokebun sɔna ba Enɔku sua Gusunɔn mi
u ñ gu. Goo sari wi u maa ka nùn nɔni waare,
domi Gusunɔ u nùn sua u ka da win mi. Gusunɔn
gari maa gerumɔ, bu sere nùn sua win kookoosu
Gusunɔ wɛre.

⁶ N deema goo sari wìn kookoosu koo Gusunɔ
wɛre n kun ka naanɛ dokebu. Geema, wi u Gusunɔ
susimɔ u naanɛ sãa ma Gusunɔ u wãa ma u ra be ba
nùn kasu durom kue.

⁷ Ka naane dokeba Nɔwe u Gusunɔn gari swaa daki sanam me u nɔn kirɔ kua ye ya sisin sɔ ye u n gina wa. U Gusunɔ nasia u nɔn mem nɔwa ma u goo nimkuu daka ge sɔ wi ka win yenugibu ba faaba wa. Nge meya u handuniagibu taare we ma u gem wa Gusunɔn nɔni sɔ naane dokebun saabu.

⁸ Ka naane dokeba Aburhamu u Gusunɔn sokuru wura ma u swaa wɔri u dɔ tem gam gia me Gusunɔ u koo nɔn we nge tubi ma u dɔ mi u n ye.

⁹ Ka naane dokeba u sina nge sɔ tem me sɔ, me Gusunɔ u nɔn nɔ mweeru kua. U wa kuu bekuruginu sɔ wi ka Isaki ka Yakɔbu. Ben tii, nɔ mwee tee tera Gusunɔ u maa bu kua.

¹⁰ Domi Aburhamu u wuu bɔkɔ mara ge ga kpekpeku danguu mɔ. Gusunɔwa u wuu gen kpunaa kua ma u gu bana.

¹¹ Naane dokebun saabuwa Saaraan tii maa dam wa u ka gura sua baa me u yen saa doona. U ye ma Gusunɔ wi u nɔ mweeru kua u saa naanegii.

¹² Nge meya, saa tɔn durɔ turon min di, wi u gɔ tura, tɔmba marura ba dabia nge wɔllun kperi ka nim wɔkun yani seri yi goo kun kpɛ u gari.

¹³ Naane dokebu sɔra tɔn be kpuro ba gu. Ba n gaa gee ni wa ba mwe nin nɔ mweeru Gusunɔ u kua, adama ba nu wawa sarun di ba dam koosia ma ba wura ma ba saa sɔbu ka tem yarobu handunia sɔ.

¹⁴ Be ba gerumɔ me, ba sɔsimɔ kpasasa ma ba tem kasu.

¹⁵ Tem me ba derin beke ya n daa bu mɔ, ba koo raa ayeru wa bu ka gɔsira mi.

¹⁶ Adama te ba tem kasu me mu buram bo, tem meya tem wɔllugim. Yen sɔna sekura kun Gusunɔ

mò bu ka nùn soku ben Yinni domi u bu wuu gagu sòoru kua.

¹⁷ Naanε dokebun sōna Aburhamu u ka Isaki yākuru kua ye Gusunò u win laakari mærimò. Aburhamu wiya Gusunò u nòò mwæeru kua. Ka mε, u sòoru kpa u ka win bii teereru yākuru ko.

¹⁸ Gusunò u raa nùn sòowa u nεε, “Isakin min diya wunen bwesera koo yari.”

¹⁹ U bwisika ma Gusunò u dam mò u ka tōnu seesia gōrin di mam, ma ka gem u Isaki wa nge u wurama gōrin di.

²⁰ Ka naanε dokeba, Isaki u Yakòbu ka Esau domaru kua, ma u bu sòowa ye ya koo koorà.

²¹ Ka naanε dokeba Yakòbu u Yosefun bibu domaru kua tia tia ye u gòò turuku kua, ma u dεka tāsà u ka Gusunò sāwa.

²² Ye Yosefu u gòò turuku kua, ka naanε dokeba u Isireliba sòowa ma saa ya sisi yè sòò ba koo yari Egibitin di, ma u bu sòowa nge mε ba koo win kukunu koosina.

²³ Sanam mε ba Mòwisi mara, ka naanε dokeba win mòwòba nùn berua suru ita, domi ba wa ma u sāa bii durò burò, ba ñ maa berum kue bu ka sunòn wooda sara.

²⁴ Ka naanε dokeba, ye Mòwisi kpεa u yina bu nùn soku Egibitin sunòn bii tòn kuròn bii.

²⁵ U kīa bu nùn nōni sō ka Gusunòn tōmbu sannu ka sere ye u koo yēeri durum sòò saa fiiko.

²⁶ U bwisika u wa n sanò bu nùn gem nge wi Gusunò u gōsa n kere u Egibitin dukia wa, domi sian areya u mæera.

²⁷ Ka naanε dokeba Mòwisi u yara Egibitin di, u ñ sunòn mōrun berum kue. U yōra dim dim nge wi u Gusunò waamò baa mε u ñ waarò.

28 Ka naanε dokeba u ka Gəə sararibun t̄əə bakaru torua ma u dera ba yem yēka dii kənnəso kpa wi u bii yerumaba goomə u ku Isirelibagibu baba.

29 Ka naanε dokeba Isireliba ba nim wōku ge ba m̀ Naa yari t̄əbura nge tem dira. Adama sanam mε Egibitigiba kīa bu ko nge mε, ba nim diira.

30 Naanε dokebun s̄əna Yerikon gbārara ka wəruma ye Isireliba ba wuu ge sikerena s̄əo nəəba yiru.

31 Naanε dokebun saabuwa Rahabu kurə tanə wi, u n̄ gu ka be ba n̄ Gusunə mem nəəwε sannu yèn s̄ə u Isireliban gərobū dam koosia ka nuku tia.

32 Mba kon maa gere. Ayera kun man turi n ka Gedeonin gari gere ka Barakigii, ka Sansom ka Yefite ka Dafidi ka Samuēli ka sere Gusunən s̄əməbu.

33 Naanε dokebun s̄əna ba sinambu tabu di, ba kua ye ya wā, ba wa ba mwa ye Gusunə u bu nəə mwεeru kua. Ba gbee sinansun nəsu kərua,

34 ba d̄əə boko go, ba takobin gəə kisirari. Ba n̄ daa dam mə adama ba kua damgibu. Ba bu nasia tabu s̄əə, ba tən tukobu tabu di.

35 Tən kurəbu gabu ba ben t̄əmbu wa ba wurama gərin di.

Ba gabu t̄əya kua ba ka go. Ba yina bu bu faaba ko bu ka wa bu se bu du wāaru s̄əə te ta buram bo.

36 Ba maa kpaam gabu yaakoru kua, ba bu seni so. Ba gabu bəkua ka yəni ba doke pirisəm s̄əə.

37 Ba gabu kpenu kasuka ba go, ba gabu bətira kpirinu yiru, ba gabu go ka takobi. Ba yāa gəni ka boo gəni deewa ba ka bəsi. Ba s̄əa s̄əarobu, ba nəni s̄əəra, ba t̄əya wa.

³⁸ Ben gem sã, handunia kun weene ya n sãa ben wãa yeru. Ba yaayaare kua ghabunã ka guunu wãllã ka kpee baaba sãã ka wãrusã.

³⁹ Ba tãn be kpuro seeda gea diiya ben naane dokebun saabu. Ka me, ba ñ wa ba mwe yèn nã mweeru Gusunã u kua.

⁴⁰ Geema, nge me Gusunã u sun gãanu yiiye ni nu bere bo, u ñ kã bu ko be ba yiba n kun ka bese sannu.

12

Gusunã beseñ Baaba

¹ Bese maa, seeda dio dabi teniwa ta sun sikerene. N n men na, i de su ye fãra su kã ye ya sun baasi beseñ sanum sãã ka durum ye ya ra sun fuuku mani sim sim, kpa su temana garasan duka sãã ye ya sun mara.

² Su nãni wukia sa n Yesu meara. Win min diya beseñ naane dokebu wee, wiya maa bu yibiamã. U wura ba nùn go dãa bunanaru sãã, u ñ gãã win bweserun sekuru meara domi u nuku dobu yiiyã bu nùn yiiye. Tã u sã Gusunãñ sina kitarun nãm geuã.

³ I win gari bwisikuo nge me u temana ka yibere te te durumgiba ka nùn nenua, kpa i ku mwia kpana i dam bia.

⁴ Domi be ka durum gabirinaa sãã, i ñ gina gabirine sere n ka ko gãã.

⁵ I dam kãe gari duari yi Gusunã u be sããmã nge win bibu? U nee,
“Nen bii, a ku Yinni Gusunãñ seeyasiabu atafiiru ko. A ku maa nuki sankira ù n nun gerusimã.

⁶ Domi wi Yinni u kã wiya u ra seeyasie,
kpa u tãnu baawure sena so wi u garisi win bii.”

7 I ka bēen nōni swāaru tēmanō, Gusunō u bēē kuammēwa nge win bibu. Bii wara wāa wi win baaba ku ra sēyasiae.

8 Bā kun bēē sēyasiae, nge bii be ba tie, n n mēn na, i n sāa baan bibu, bēē bii seegebara.

9 Su bēsen tundobu yaaya. Ba sun sēyasia sa maa bu bēere wē. N n mēn na, sa n ko bēsen Baaba wōrukoo wiru kpīiya kpa sa n wāaru mō?

10 Bēsen tundo be, ba sun sēyasia saa fiiko sō nge mē n bu wēre. Adama Gusunō u ra sun sēyasiae bēsen arufaanin sō kpa sa n ka dēere nge wi.

11 Bā n sun sēyasia mō n da n gina sāawa nuku sankiranu, n n mō nuku dobu. Adama amen biru be ba swaa gea gia sēyasia bi sō, ba ra bin arufaanī di ye ya sāa bōri yendu ka daa gea.

Bwisi kēru ka kirō

12 Bēē be i wasire i nōma sāare, i tii tāsisiō i nōma sua kpa i de bēen dūa ya n dam mō.

13 I n sīimō swēē yi yi wā sō, kpa naa si su n bwāa do, su ka bēkura kpa su ku ka kirira.

14 I hania koowo i n ka nō tīa sāa ka tōmbu kpuro kpa i n wāaru dimō te ta dēere, domi goo sari wi u koo Yinni wa, win wāaru tā kun dēere.

15 I n tii sē kpa bēen goo u ku raa Gusunōn durom bia. I n tii sē kpa mōru ye i yi gōruō yu ku raa se nge kpīi pōtura yu wahala doke, kpa yen dēē yi tōn dabinu baba.

16 I n tii sē kpa goo u ku ka goo kōō mēna tantanaru sō, kpa goo u ku maa yina u gāa dēeranu bēere wē, nge Esau wi u bii yerumarun tubi dōra dīa gbēē teerun sō.

17 Amēn biru bēen tii i yē ma u kīa win baaba u nūn domaru kua adama u nūn yinari domi u n swaa wa u ka kasi ye u kua baa mē u kasu ka swīi.

18 Bēe, i n susimē guurō te ba koo kpī bu baba, nge mē Isireliba ba guu te ba mō Sinai susi. Guu te, ta dōo boko mō, ka yam wōkuru ka yam tīreru ka woo guna,

19 ka kōban wurenu ka nōogiru. Ye Isireliba ba nōogii te nua ba suuru kana nōo ge, gu ku maa ka bu gari gēe ko.

20 Domi ba n yiire bin dam mō bi bu nēe, “Hunde koni baayere ye ya guu te baba baa n n gbeeku yaan na, ba koo ye kpenu kasukuwa bu go.”

21 Ye ba wa mi, ya berum mō sere Mōwisi u gerua u nēe, “Berum man mō sere na diirumō.”

22 Adama bēe, Siōnin guura i susi ka Gusunō Yinni wason wuu ge ga sāa Yerusalemu wōrukaa, ka gen gōrado dabi dabiru te ta n garirō te ta mēnne ka nuku dobu.

23 Gusunōwa i susi wi u sāa tōmbu kpuron siri kowo, ka win bii yerumaban mēnnō bēn yīsa yorua wōllō, ka maa tōn geebun hundeba be Gusunō u dēerasia mam mam.

24 Yesuwa i susi wi u sāa nōo mWēe kpaa ten swaa sōmō, ka win yem mē mu yēkara, mē mu gari mō yi yi Abelin yemgii nōobu dobu kere.

25 N n mēn na, i n tii se kpa i ku yēron nōo yina wi u ka bēe gari mō. Be ba yina bu win gari swaa daki wi u bu kirō mō handunia sōo, ba n sēyasiabu kisirari. Kaa sere gere bese? Sa n kisiramō sā n nūn biru kisi wi u ka sun gari mō wōllun di.

26 Win nōo ga tem yīira sanam mē, adama tē u sun nōo mWēe teni kua u nēe, “Kon kpam wure n

tem yĩire nɔn teeru, adama n ñ maa mɔ me tɔna, ka wɔlla.”

²⁷ Ye u nɛɛ, “Kon kpam ko nɔn teeru,” ya sɔɔsimɔ ma taka koorɔ koo yĩirura yu doona kpa ye ya kun yĩirurɔ ya n ka wãa.

²⁸ Yen sɔ, su Gusunɔ siara domi sa bandu mɔ te ta ñ yĩirurɔ kpa su nùn sã nge me u kĩ ka bɛɛɛ wɛɛbu ka nasiaru.

²⁹ Geema, Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sãawa nge dɔɔ wi u ra kam koosie.

13

Nge me bɛsɛn kookoosu

koo ka Gusunɔ wɛre

¹ I n da n bɛɛn naanɛ dokeosibu kĩ.

² I yaayo ma n weenɛ i sɔbu yaare ko, domi be ba kua me, ben gaba wɔllun gɔradoba yaare kua ba ñ ka baaru.

³ I pirisɔmba yaayo nge me i ko ko ñ n ka bu wãa sannu. I be ba nɔni sɔɔmɔ yaayo domi bɛɛn tii, wasiya i maa mɔ.

⁴ I de baawure u n durɔ ka kurɔn suanaan bɛɛɛ yɛ kpa durɔ ka kurɔ sɔɔ torara kun wãa. Domi Gusunɔ u koo bu siri be ba kɔɔ mennamɔ tantanaru sɔɔ ka be ba sakararu mɔ.

⁵ I ku de gobin kĩru ta n bɛɛ neni. I de ye i mɔ yu ka bɛɛ nɛrena domi Gusunɔ u nɛɛ, “Na ñ nun derimɔ pai, meya na ñ maa nun biru kisimɔ ka baadommas.”

⁶ Yen sɔna sa ko kpĩ su tororu so su nɛɛ, “Yinni Gusunɔwa sã wi u koo man somi. Na ñ gãanu ganun bɛrum mɔ. Mba tɔnu koo kpĩ u man kua.”

⁷ I bɛɛn gasɔn swaa gbiobu yaayo be ba bɛɛ Gusunɔn gari nɔɔsia. I bwisikuo nge mɛ ba ben wɔaru diisina ma ba gu, kpa i ben naanɛ dokebu saari.

⁸ Yesu Kirisi turo wiya mi, gɔa ka gisɔ ka baadommaɔ.

⁹ I ku de bu bɛɛ torasia ka sɔɔsi tuku dabinu. Domi Gusunɔn duroma mu weenɛ mu n bɛɛn gɔrusu tɔsisiamaɔ, n n mɔ dɔanun sesenu. Be ba yabu ye kpuro swi ba n yen arufaani gaa waare.

¹⁰ Sa yaku yeru mɔ tɛn yakunu Yuuban yaku kowo be ba ra raa sɔmburu ko dii dɛɛrarɔ ba n kpɛ bu di.

¹¹ Domi ba ra yaa sabe nin gonu dɔɔ meniwa wuun biruɔ sanam mɛ yaku kowo tɔnwero u ka nin yem dua dii te ta dɛɛre gem gem sɔɔ u ka mu Gusunɔ tusia tɔmbun durum sɔ.

¹² Yen sɔna Yesun tii maa nɔni sɔɔra wuun biruɔ u ka wa u tɔmbu dɛɛrasia ka win tii tiin yem.

¹³ N n mɛn na, su da win mi wuun biruɔ kpa ba n sun gema nge wi.

¹⁴ Domi sa n wuu gagu mɔ tem mɛ sɔɔ, ge ga ko n wɔa ka baadommaɔ. Wuu ge ga wee geya sa kasu.

¹⁵ N n mɛn na, sa n Gusunɔ siaramɔ saa Yesun min di kpeetim sari nge yaku kobu, yera sa n da win yiɔsiru siare ka bɛɛn nɔɔ.

¹⁶ I ku gean kobu duari, kpa i n sominamɔ ka ye i mɔ. Ya sɔawa nge yaku ni nu ra Gusunɔ wɛre.

¹⁷ I bɛɛn swaa gbiobu mɛm nɔwɔ kpa i bu wiru kpɔiya. Domi bɛɛn hunden gariya ba ra n ka wasire yɛn sɔ Gusunɔ u koo bu yen gari bikia. I de bu kpɔ bu wisi ka nuku dobu, n kun ka nuku sankiranu. Ba n wisa ka nuku sankiranu, ya n bɛɛ arufaani gaa kuammɛ.

18 In da sun kanaru kue. Sa yē kam kam ma bēsen gōru ga dēere domi sa kīwa sa n tii kpare dee dee gāanu kpuro sō.

19 Ye na bēē bikiamō gem gem, yera i kanaru ko kpa Gusunō u de n wurama bēēn mi fuuku.

Kanaru

20 Gusunō wi u alafia wēemō u bēsen Yinni Yesu seeya gōrin di, ma Yesu wi, u kua bēsen yāa kparo boko win yem sō mē mu nōō mwēē te ta ku ra kpen gari sire.

21 Gusunō turo wi, u bēē dam kē i ka daa gea ko kpa i ka win kīru ko, kpa u maa sōmburu ko bēē sō te ta koo nūn wēre saa Yesu Kirisin min di wi sa ko n bēēre wēemō sere ka baadommaō. Ami.

Garin wii goberu ka tōbiribu

22 Nēgibu, na bēē kanamō i de i dam kēē gari yi swaa daki ka tēmanabu, domi ye na bēē yorua tire teni sō ya ñ dēu.

23 Na kī i n yē ma ba bēēgii Timōte kara pirisām di. U n tunuma yellu, sa ko na bēēn mi sannu.

24 I bēēn swaa gbiobu kpuro tōbirio ka maa naanē dokeobu kpuro. Italin naanē dokeobu ba maa bēē tōbura.

25 Gusunōn durom mu n ka bēē kpuro wāa.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8